

TAKTO BŮH LÁSKOVAL, ŽE DAL LÁSKOVANÉHO...

Kázání ze soboty 27.10.2018 – br. Josef Dvořák

Setry a bratři, studenti

Pootevřeme si takřka nejdůležitější příběh dějin. Dá-li Bůh, vstoupíme do něj a staneme se i jeho součástí. Naslouchejme vyprávění knihy Genesis 22,1–2:

A stalo se (děje se) po těch slovech (událostech, příbězích) těchto. A Bůh zkouší (pokouší, činí zvyklým) Abraháma.

A říká k němu: „Abraháme.“

A říká: „Hle, já.“

A říká: „Vezmi (popadni), prosím, syna svého jediného, jehož miluješ, Izáka. Jdi (odtáhni) kvůli sobě¹ k zemi té Mória a vynes (vyved', vytáhni) ho na ní tam k zápalné oběti, na jednu z hor, kterou řeknu k tobě.

(Následují tři dny ticha...)

Slovo Hospodinovo, slovo Boží, se (dle hebrejského myšlení) děje. Není pouhým zvukem jako slovo lidské. Když promluví Bůh, uvádí osloveného do pohybu, strhává k rozhodování, k jednání. Když promluví člověk, často se poté vůbec nic neděje. Například po rodičovském – „nezlobte!“ – nenásleduje často žádná (přitom tak tížená) reakce. Hebrejské *dabar* znamená nejen „slovo“, ale také „příběh“, „událost“. Bůh promluvil k Abrahamovi a svým promluvením se stal prvním i posledním hybatelem příběhu.

Bůh k Abrahamovi promluvil, přikázal mu a požádal ho: „*Vezmi, prosím, syna...*“ Původní text umožňuje i takové čtení. Rabínský komentář (Berešit Rabba) nám k takto pojatému překladu (tj. výkladu) přitakává svým podobenstvím, ve kterém je Abraham přirovnán k bojovníkovi, který ve všech bitvách obstál. I v nejtěžší bitvě, jež má teprve přijít, má Abrahám bojovat. Král jej prosí, aby bitvu vedl opět on. V bitvě jde totiž o bytí i nebytí nejen bojovníka, ale rovněž krále. Abrahamova cesta na horu Mória se týká též samotného Boha. Budeme svědky Jeho klíčového sebezjevení. Bůh nám tímto příběhem o sobě něco podstatného říká. Co nám Bůh odhaluje o sobě samém i o nás lidech svým výrokem: „*vezmi, prosím, syna... a obětuj jej?*“

Proč Abraham neprotestoval? Biblický text nám nedovoluje do Abrahama nahlédnout. Ale jeho jakoby mechanická reakce, jedná jako stroj, nám „nesedí“ k jeho osobnosti. Přimlouvá se za kde koho (sodomské a gomorské), nasazuje se za široké příbuzenstvo (Lot), že by v záležitostech nejmilovanějších byl tak nelidským? Co se odehrává v jeho duši? Rabínský komentář k naší otázce přistoupil tvořivě, povšiml si oné koncentrace indicíí, které velmi přesně identifikují, že jde o Izáka. Talmud nabízí tuto konverzaci:

Bůh přikázal: „Vezmi svého syna...“

Abrahám odpověděl: „Ale já mám dva syny, kterého z nich mám vzít?“

Bůh řekl: „Svého jediného syna.“

Abrahám namítl: „Každý z nich je /jediný/ syn své matky!“

Bůh upřesnil ještě více: „Kterého miluješ.“

¹ Doslova “k tobě”. Sidon: “pro sebe”, Doukhan: “pro tebe”, Sacks: “kvůli sobě samému”.

Abrahám opět namítl: „Ale já miluji oba.“

„Myslím Izáka,“ odpověděl Bůh.²

Nejvelkorysejšími a nejlaskavějšími jsme k nejmilovanějším. K těm vzdálenějším se chováme již vždy „o něco hůře“ (alespoň by tomu tak mělo být). Jsem šťastný, můžeme být šťastní, že naším duchovním vůdcem je taková osobnost – přimlouvá se, neodsuzuje kolektivně! Proto, myslím, můžeme intuici rabinů důvěřovat a ztotožnit se s jejich dovětkem. Ale zpět k biblickému textu.

„Vezmi, prosím, syna... a oběťuj jej...“. Po těchto slovech v příběhu o Abrahamově cestě na horu Mória následuje TICHŮ. Tři dny nikdo nemluví. Prof. anglické literatury Martin Hilský, překladatel kompletního díla Williama Shakespeara do češtiny, říká, že nejtěžší je přeložit ticho. Bible obsahuje nejen slova, ale také ticho. Do života víry a do komunikace s Bohem patří i ticho. To v pravém smyslu prolomí až syn, Izák. Jistě, prvním, kdo po třech dnech promluví, je Abraham. Ale řekne jen instrukci ke služebníkům doprovázejících otce se synem: *„kvůli sobě zůstaňte tady s tímto oslem“.* (Gn 22,5)

Ticho prolomila synova otázka, po které následuje strohý rozhovor plný citu, Gn 7–8:

... A říká Izák k Abrahámovi, otci svému, řka: „Otče můj.“

A říká: „Hle já, syne můj.“

A říká: „Hle, oheň a dřevo a kde beránek k oběti?“

A říká Abrahám: „Bůh vidí (ukazuje) k němu, k beránkovi obětnímu (beránku obětní), syne můj.“

A šli oni dva spolu.

Oba starověké překlady dialog přetlumočily věrně (doslovně), řecká Septuaginta i latinská Vulgáta zachovaly ony podstatné detaily rozhovoru: *„otče můj“ – „syne můj“.* Při tak vybroušeném vyprávění je nám sděleno, že otec a syn se mají rádi, jsou k sobě poutáni silným citem. Jeden k druhému patří. Ostatně jejich rozhovor končí „poznámkou“: *„... a šli oni dva spolu“.* (Gn 22,8) I po tomto rozhovoru zůstávají spolu! Abraham se nejde „zbavit problému“. Ostatně Izák je určen a bytostně spojen se životem. Není tu pro smrt a žádné dítě na světě není zrozeno pro smrt, nýbrž pro život! Jeho jméno nám to prozrazuje. „Izák“ v našem národním jazyce znamená *„On se směje“.* Izák je Smíšek, má rád oslavy, hostiny, tanec, rád se směje – toto vše jsou konotace jeho jména, neurčitým způsobem se k němu tyto aktivity vážou. Abrahám jde Bohu obětovat své dítě, které má rádo život. Bůh sám to konstatuje, když říká, oběťuj: *„syna tvého jediného, kterého miluješ, toho, který se směje (Izáka)“ – za nic nemůže a má rád život.*

Víra obou, otce i syna, mě – nás, přesahuje! A právě v ochotě nechat si podříznout hrdlo a dát se v oběť Bohu spočívá Izákova velikost. On důvěřuje Bohu skrze svého otce. K Izákovi Bůh totiž nepromluvil ani slůvkem. A ještě v jednom je nám Izák nedocenitelnou inspirací. Totiž odhodláním smát se navzdory hrůze ze smrti, takřka

---

² *The Chumash.* Brooklyn: Mesorah Publications L+d., 1998, str. 100.

obětován byl. Přesto „*On se směje*“ (je Izákem) dál. Bůh Abrahamovu ruku zastavil málem „na poslední chvíli“... A kdybychom neznali konec příběhu, po Abrahamově rozhovoru s Izákem bychom dnes nešli spát! Bůh Hospodin by byl jako bohové ostatních národů, chtěl by po nás to nejlepší, naše děti. A o sobě bychom se dozvěděli, že jsme ochotní z náboženských důvodů své děti obětovat! Proto takřka nejdůležitější příběh dějin vyslovuje ústřední náboženské vyznání: dříve než vznikl judaismus, křesťanství a islám, Bůh lidem skrze Abrahamův a Izákův příběh praví, že **NESMÍME Z NÁBOŽENSKÝCH DŮVODŮ OBĚTOVAT SVOJE DĚTI!** Pokud je nás lidí na světě šest miliard, pak více než polovina lidstva se svou vírou hlásí k tomuto příběhu. Jak jsme ale jako křesťané dva tisíce let četli Písmo, vzpomeneme-li na své obětní beránky, na židovské komunity, čarodějnice a kacíře, jak o nich pojednává René Girard. Podle něj společnost potřebovala obětní beránky, aby ventilovala svou agresivitu, své demony, a mohla být opět spořádanou. Navazujeme na generace, na českou společnost, která zažila své obětní beránky, kdy německý nacismus „potřeboval“ žida/Žida a komunismus kontrarevolucionáře. I naše doba stále „potřebuje“ své obětní beránky ... Jak čteme Písmo, které praví, že obětovat své děti z náboženských důvodů, obětovat člověka nesmíme.

Jsme (tak jako judaismus) náboženstvím interpretace (výkladu). Jak si můžeme být jistí, že náš výklad je správný? Tu jistotu nám dává prorok žijící přibližně tisíc let od daných událostí, současník Izajáše a Ozeáše, totiž Micheáš: „*Cožpak má Hospodin zalíbení v tisících beranů, v deseti tisících potoků oleje? Což smí dát za svou nevěrnost svého prvorozence, v oběť za hřích plod svého lůna? Člověče, bylo ti oznámeno, co je dobré a co od tebe Hospodin žádá: jen to, abys zachovával právo, miloval milosrdenství a pokorně chodil se svým Bohem.*“ (ČEP, Mi 6,7–8) Izraelci byli zvyklí dávat Bohu to nejlepší, ale nikoli své děti. Prolistujeme-li knihu Leviticus (3. Mojžíšova kniha), narazíme na oběť, při které se Bohu odevzdávala krev a tuk z obětních zvířat. (Lv 3,17; 7,3–4.23–26; 17,10–14 aj.) Krev byla a je nositelkou života, tuk byl a je nositelem energie. Izraelci se neměli životem jen projít a propít. Ale předně Izraelci se měli spokojit a vyžít z toho „druhořadého“, to nejlepší náleželo Bohu, nikoli však děti coby oběť. Ty se Bohu odevzdávaly a dodnes v judaismu odevzdávají formou smlouvy – obřizkou, tedy životem!

Jen Jedno jediný mohl pro usmíření světů své dítě obětovat, Bůh Otec. Jediné dítě lidského světa zemřelo jako oběť, která z hlediska křesťanské víry zlepšuje hříšnickovu situaci před Bohem, Ježíš Nazaretský, vyznáváný jako Kristus. Proto si můžeme být zcela jistí, že Abrahamovu a Izákovu příběhu rozumíme dobře, když v Abrahamových slovech – „*Bůh vidí k němu, k Beránkovi obětnímu*“ – „tušíme“ Syna Boha živého. Svému Synovi Bůh Otec při ponoření do vody (později rituál zvaný křest) říká: „*Ty jsi můj milovaný Syn.*“ Což uvádí jak evangelista písař pro hebrejské ucho (Mt 3,17), tak evangelista písař pro řecky myslící křesťany (L 3,22). A proto můžeme jeden z nejkrásnějších textů Nového zákona, Ježíšovu přímou řeč, číst tímto způsobem:

„*Takto Bůh láskoval lidský svět, že dal svého jediného Syna, /kterého láskoval/ (to ví čtenář od Ježíšova ponoření), aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.*“ (J 3,16)

Sloveso „láskoval“ volíme vědomě, protože sloveso „milovat“ přísně vzato ve Starém zákoně nenajdeme. Starý zákon zná sloveso „láskovat“ a od něj odvozené slovo „láska“. Bůh totiž „miluje“ jinak než my lidé... A v našem světě lidí, je vyznání „miluju tě“ zaneseno celou řadou nedůstojného „použití“.

Tedy závěrem: Jedno jediný, Bůh Otec, láskoval lidský svět tak, že dal svého Láskovaného Syna, aby měl život věčný, kdo věří. Jen On. Bůh nám lidem dal do rukou své dítě. A my jsme Ho zabili. A hodně pomalu. Takoví jsme mi lidé. Ale Bůh láskoval, proto dal Syna – On jediný... Jaký je Bůh? Chápeš to? ... Asi budu o víře tři dny mlčet.

AMEN